Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 8ης Μαρτίου 2017 [1]

Υπόθεση C-570/15

X
κατά
Staatssecretaris van Financiën

[αίτηση του Hoge Raad der Nederlanden(Ανώτατου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 – Κοινωνική ασφάλιση – Καθορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας – Άρθρα 13, παράγραφος 2, στοιχείο α' και 14, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο i – Πρόσωπο που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο κρατών μελών – Μισθωτός απασχολούμενος σε κράτος μέλος που εκτελεί μέρος της εργασίας του στο κράτος μέλος της κατοικίας του, εργαζόμενος κυρίως κατ' οίκον»

Εισαγωγή

1. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως ανέκυψε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατου Δικαστηρίου των Κάτω Χωρών) μεταξύ του X και του Staatssecretaris van Financiën (Υφυπουργού Οικονομικών), με αντικείμενο την πληρωμή φόρου εισοδήματος και εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως για το έτος 2009.

2. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να προβεί σε ερμηνεία των κανόνων συγκρούσεως που περιλαμβάνονται στα άρθρα 13 και 14 του τίτλου II του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 [2]. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν πρόσωπο με μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και με τόπο κατοικίας σε ένα άλλο, το οποίο ασκεί επίσης μέρος της δραστηριότητάς του για τον ίδιο εργοδότη (περίπου το 6,5 % του χρόνου εργασίας) στο κράτος μέλος της κατοικίας του, εργαζόμενο κυρίως κατ' οίκον, πρέπει να θεωρηθεί, για τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας, ως πρόσωπο που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο κρατών μελών.

1 Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

2 Κανονισμός του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1) (στο εξής: κανονισμός 1408/71). Ο κανονισμός 1408/71 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την 1η Μαΐου 2010 από τον κανονισμό (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1). Ωστόσο, εξακολουθεί να έχει εφαρμογή ratione temporis στη διαφορά της κύριας δίκης.

Νομικό πλαίσιο

3. Το άρθρο 1 του κανονισμού 1408/71 περιλαμβάνει τον εξής ορισμό για τον «μισθωτό και μη μισθωτό»:

«α) ως “μισθωτός” και “μη μισθωτός” νοείται, αντίστοιχα, κάθε πρόσωπο:

i) το οποίο είναι ασφαλισμένο δυνάμει υποχρεωτικής ή προαιρετικής συνεχίσεως της ασφαλίσεως κατά ενός ή περισσοτέρων κινδύνων που καλύπτονται από τους κλάδους συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως που εφαρμόζεται στους μισθωτούς ή μη μισθωτούς ή από ειδικό σύστημα για τους δημοσίους υπαλλήλους».

4. Το άρθρο 13 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14γ και 14στ, τα πρόσωπα για τα οποία ισχύει ο παρών κανονισμός υπόκεινται στη νομοθεσία ενός μόνου κράτους μέλους. Η νομοθεσία αυτή προσδιορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τίτλου.

2. Με την επιφύλαξη των άρθρων 14 έως 17:

α) το πρόσωπο που ασκεί μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος κράτους μέλους υπόκειται στη νομοθεσία του κράτους αυτού, ακόμη και αν κατοικεί στο έδαφος άλλου κράτους μέλους ή αν η επιχείρηση ή ο εργοδότης που το απασχολεί έχει την έδρα της ή την κατοικία του στο έδαφος άλλου κράτους μέλους».

5. Το άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο i, του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«2. Το πρόσωπο που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσότερων κρατών μελών υπόκειται στη νομοθεσία η οποία προσδιορίζεται ως εξής:

[…]

β) το πρόσωπο, πλην του αναφερομένου στο στοιχείο α), υπόκειται:

i) στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο έδαφος του οποίου κατοικεί, αν ασκεί μέρος της δραστηριότητάς του στο έδαφος αυτό ή αν απασχολείται για λογαριασμό περισσότερων επιχειρήσεων ή περισσότερων εργοδοτών που έχουν την έδρα ή κατοικία τους στο έδαφος διαφόρων κρατών μελών».

Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης

6. Ο Χ είναι Ολλανδός υπήκοος και κατά το επίμαχο έτος, ήτοι το 2009, κατοικούσε στο Βέλγιο.

7. Κατά το εν λόγω έτος εργάστηκε ως σύμβουλος πελατείας και ως διευθυντής στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών σχέσεων για εγκατεστημένο στις Κάτω Χώρες εργοδότη.

8. Το 2009, ο Χ παρέσχε στον εργοδότη του εργασία διάρκειας 1 872 ωρών. Από αυτές, 121 ώρες, δηλαδή περίπου το 6,5 % του συνολικού χρόνου εργασίας, πραγματοποιήθηκαν στο Βέλγιο. Επρόκειτο για 17 ώρες οι οποίες αφιερώθηκαν στην επίσκεψη σε πελάτες του εργοδότη, εγκατεστημένους στο Βέλγιο, και για 104 ώρες κατά τις οποίες ο Χ εργάστηκε κατ’ οίκον στο Βέλγιο. Η κατ’ οίκον εργασία πραγματοποιήθηκε το 2009 εντός συνολικού διαστήματος 13 ημερών για 8 ώρες κάθε φορά.

9. Η κατ' οίκον εργασία συνίστατο στη σύνταξη μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και στη σύνταξη και αποστολή προσφορών. Οι δραστηριότητες στο Βέλγιο δεν ασκούνταν βάσει συγκεκριμένου πλάνου εργασίας. Ο Χ εργαζόταν κυρίως κατ' οίκον κατά τις εβδομάδες μετά τις θερινές διακοπές, αλλά όχι κατά τη χειμερινή περίοδο. Στη σύμβαση εργασίας του Χ δεν περιλαμβανόταν ρύθμιση σχετικά με την άσκηση δραστηριοτήτων κατ' οίκον ή αλλού στο Βέλγιο.

10. Ο Χ ασκούσε τις λοιπές δραστηριότητες για τον εργοδότη (1 751 ώρες το 2009) στις Κάτω Χώρες, τόσο σε γραφείο όσο και κατά τη διάρκεια επισκέψεων σε εγκατεστημένους στις Κάτω Χώρες δυνητικούς πελάτες.

11. Η διαφορά στην κύρια δίκη μεταξύ του Χ και του Staatssecretaris van Financiën (Υφυπουργού Οικονομικών) αφορά τη βεβαίωση φόρου εισοδήματος και εισφορών κοινωνικής ασφαλίσεως για το έτος 2009. Η διαφορά αφορά ειδικότερα το ζήτημα αν ο Χ ήταν υποχρεωτικά ασφαλισμένος βάσει του ολλανδικού ασφαλιστικού συστήματος και ως εκ τούτου όφειλε εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως.

12. Το Gerechtshof 's-Hertogenbosch (περιφερειακό εφετείο 's-Hertogenbosch, Κάτω Χώρες), επί της εφέσεως κατά της αποφάσεως του Rechtbank Zeeland-West-Brabant (περιφερειακού δικαστηρίου Zeeland-West-Brabant, Κάτω Χώρες), έκρινε ότι ο Χ εργαζόταν στο Βέλγιο απλώς και μόνον περιστασιακώς. Το Gerechtshof 's-Hertogenbosch (περιφερειακό εφετείο 's-Hertogenbosch) έκρινε συναφώς:

i) ότι δεν υπάρχουν στοιχεία ως προς το ότι ο σκοπός του εργοδότη και του Χ ήταν να αναπτύσσει αυτός τακτικά επαγγελματικές δραστηριότητες στο Βέλγιο,

ii) ότι οι δραστηριότητες ασκούνταν συνήθως στις Κάτω Χώρες,

iii) ότι η επίσκεψη σε πελάτες στο Βέλγιο ήταν απλώς και μόνον περιστασιακή και

iv) όσον αφορά την κατ' οίκον εργασία, από τις συμφωνίες μεταξύ του εργοδότη και του Χ δεν προέκυπτε ότι είχε συμφωνηθεί τέτοια εργασία ή ότι επρόκειτο για διαρθρωτικό πλάνο εργασίας.

13. Το Gerechtshof 's-Hertogenbosch (περιφερειακό εφετείο 's-Hertogenbosch) έκρινε περαιτέρω ότι οι επί βελγικού εδάφους περιστασιακές δραστηριότητες του Χ δεν θα πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως. Κατά συνέπεια, το Gerechtshof 's-Hertogenbosch (περιφερειακό εφετείο 's-Hertogenbosch) συνήγαγε ότι ο Χ ασκεί συνήθως δραστηριότητες στο έδαφος ενός και μόνον κράτους μέλους, ήτοι σε αυτό των Κάτω Χωρών, οπότε βάσει του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1408/71 εφαρμοστέα είναι αποκλειστικά η ολλανδική νομοθεσία.

14. Ο Χ άσκησε αναίρεση κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

15. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι με την αναίρεση τίθεται το ερώτημα ποια διάταξη του κανονισμού 1408/71 καθορίζει την εφαρμοστέα επί του ενδιαφερομένου νομοθεσία. Αφενός, αν οι δραστηριότητες που ο Χ άσκησε στο Βέλγιο δεν ληφθούν υπόψη, θα εφαρμοστεί ο γενικός κανόνας συγκρούσεως του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, βάσει του οποίου εφαρμοστέα είναι η νομοθεσία του κράτους μέλους απασχολήσεως. Αφετέρου, αν οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη, τότε η εφαρμογή του άρθρου 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού θα συνεπάγεται ότι η εφαρμοστέα νομοθεσία είναι άλλοτε η ολλανδική και άλλοτε η βελγική, αναλόγως του αν ο τόπος των πραγματικών δραστηριοτήτων του Χ βρίσκεται στις Κάτω Χώρες ή στο Βέλγιο. Ειδάλλως, θα μπορούσε να λεχθεί ότι ο Χ ασκούσε κανονικά δραστηριότητες στο έδαφος δύο κρατών μελών, ήτοι σε αυτό των Κάτω Χωρών και του Βελγίου, και ότι, ως εκ τούτου, βάσει του ειδικού κανόνα του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο i, του κανονισμού 1408/71, εφαρμοστέα επ' αυτού είναι μόνον η νομοθεσία του κράτους μέλους της κατοικίας του.

Το προδικαστικό ερώτημα και η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

16. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Ποιο κριτήριο ή ποια κριτήρια πρέπει να χρησιμοποιηθεί ή χρησιμοποιηθούν για να καθοριστεί η εφαρμοστέα νομοθεσία βάσει του κανονισμού 1408/71 στην περίπτωση ενός κατοικούντος στο Βέλγιο εργαζομένου, ο οποίος κατά το επίμαχο έτος άσκησε στις Κάτω Χώρες το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του για τον Ολλανδό εργοδότη του και ο οποίος, επιπλέον, άσκησε το 6,5 % των συνολικών δραστηριοτήτων του στο Βέλγιο, είτε κατ' οίκον είτε επισκεπτόμενος πελάτες, ενώ το ποσοστό αυτό δεν αντιστοιχεί σε σταθερό πλάνο εργασίας και ουδέποτε υπήρξε με τον εργοδότη συμφωνία σχετικά με την άσκηση δραστηριοτήτων στο Βέλγιο;»

17. Η απόφαση περί παραπομπής που φέρει ημερομηνία 30 Οκτωβρίου 2015 περιήλθε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 5 Νοεμβρίου 2015. Η Ολλανδική, η Βελγική και η Τσεχική Κυβέρνηση, καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Ο Χ, η Ολλανδική Κυβέρνηση καθώς και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 14ης Δεκεμβρίου 2016.

Ανάλυση

18. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν πρόσωπο ασκών μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και με τόπο κατοικίας σε ένα άλλο, το οποίο κατά το επίμαχο έτος άσκησε μικρό μέρος των δραστηριοτήτων του για τον ίδιο εργοδότη (περίπου το 6,5 % του χρόνου εργασίας) στο κράτος μέλος της κατοικίας του, εργαζόμενο κυρίως κατ' οίκον, πρέπει να θεωρηθεί, για την εφαρμογή των άρθρων 13 και 14 του κανονισμού 1408/71, ως πρόσωπο που ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα αποκλειστικά και μόνο στο πρώτο κράτος μέλος ή και στα δύο κράτη μέλη.

19. Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί ποια νομοθεσία καθορίζεται ως εφαρμοστέα επ' αυτού του προσώπου βάσει των περιεχομένων στον τίτλο ΙΙ του εν λόγω κανονισμού διατάξεων.

20. Οι συμμετέχοντες στη διαδικασία διατύπωσαν διαφορετικές απόψεις ως προς το ζήτημα αυτό.

21. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ο Χ υποστήριξε ότι θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα σε δύο κράτη μέλη και, ως εκ τούτου, ότι υπόκειται, βάσει του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 1408/71, στη νομοθεσία του κράτους μέλους της κατοικίας του. Ισχυρίστηκε ότι έχει δικαίωμα να εργάζεται κατ' οίκον και ότι οι κατ' οίκον ασκούμενες δραστηριότητές του, οι οποίες συνίσταντο μεταξύ άλλων σε απαντήσεις μηνυμάτων ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και τηλεφωνική επικοινωνία με πελάτες, ενέπιπταν στα κύρια καθήκοντα εργασίας του. Υποστήριξε περαιτέρω ότι οι δραστηριότητες αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας.

22. Εξάλλου, τα κράτη μέλη που άσκησαν παρέμβαση και η Επιτροπή συμφωνούν ότι ο κανονισμός 1408/71 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εργαζόμενος που κατοικεί στο Βέλγιο ο οποίος κατά το επίμαχο έτος άσκησε στις Κάτω Χώρες το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του για τον Ολλανδό εργοδότη του και ο οποίος, επιπλέον, άσκησε το 6,5 % των δραστηριοτήτων του αυτών στο Βέλγιο, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκούσε αποκλειστικά και μόνο μισθωτή δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες και υπόκειται στην ολλανδική νομοθεσία κοινωνικής ασφαλίσεως, κατ' εφαρμογήν του διαλαμβανόμενου στο άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού lex loci laboris κανόνα συγκρούσεως.

23. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι διατάξεις του τίτλου ΙΙ του κανονισμού 1408/71, όπου εντάσσονται τα άρθρα 13 και 14, συνιστούν πλήρες και ενιαίο σύστημα κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου, σκοπός του οποίου είναι η υπαγωγή των εργαζομένων που διακινούνται εντός της Ένωσης στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως ενός μόνον κράτους μέλους, ώστε να αποφεύγονται η σώρευση εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι περιπλοκές που δύνανται να προκύψουν εντεύθεν [3].

24. Για να καθοριστεί εν προκειμένω αν η υπό κρίση κατάσταση εμπίπτει στον γενικό κανόνα συγκρούσεως που διαλαμβάνει το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 1408/71 (lex loci laboris) ή στον ειδικό κανόνα του άρθρου 14, παράγραφος 2, αρχή και σημείο β′, στοιχείο i, πρέπει να εξεταστεί αν, για την εφαρμογή αυτών των διατάξεων, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η δραστηριότητα του Χ στο Βέλγιο.

25. Αν ληφθεί υπόψη η εν λόγω δραστηριότητα, τότε ο Χ πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκεί κανονικά μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο κρατών μελών υπό την έννοια του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο i, του κανονισμού 1408/71. Διαφορετικά, ισχύει ο διαλαμβανόμενος στο άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του κανονισμού αυτού γενικός κανόνας συγκρούσεως.

26. Πρέπει να επισημάνω ότι το γεγονός ότι ο Χ ασκεί μισθωτή δραστηριότητα για έναν εργοδότη ουδόλως αποκλείει την εφαρμογή του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο i, του κανονισμού 1408/71. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση Calle Grenzshop Andresen, η διάταξη αυτή εφαρμόζεται ακόμη και αν το οικείο πρόσωπο ασκεί τις δραστηριότητές του στο έδαφος δύο ή περισσοτέρων κρατών μελών για λογαριασμό μιας και της αυτής επιχειρήσεως [4].

27. Επιπλέον, είναι βέβαιον εν προκειμένω ότι η δραστηριότητα του Χ στο Βέλγιο δεν εμπίπτει στην προβλεπόμενη από το άρθρο 14, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 1408/71 έννοια της αποσπάσεως, καθώς αναπτύσσει τις δραστηριότητές του στο Βέλγιο άνευ οποιουδήποτε χρονικού ορίου, ασκώντας μέρος των βασικών εργασιακών καθηκόντων του κατ’ οίκον με τη σιωπηρή συμφωνία του εργοδότη του.

28. Η διάταξη του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο i, αφορά την περίπτωση ενός προσώπου το οποίο ασκεί «κανονικά» μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσότερων κρατών μελών και ασκεί επίσης «μέρος» της δραστηριότητάς του στο έδαφος του κράτους μέλους της κατοικίας του.

29. Από τους όρους που χρησιμοποιούνται στην εν λόγω διάταξη συνεπάγεται ότι η μισθωτή δραστηριότητα που ασκείται στο κράτος μέλος της κατοικίας του μισθωτού πρέπει να έχει μια ελάχιστη διάρκεια. Σε διαφορετική περίπτωση, οι έννομες συνέπειες του άρθρου 14, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο i, θα μπορούσαν να επέλθουν ακόμη και με την άσκηση μιας αμελητέας ή περιστασιακής δραστηριότητας. Κατά συνέπεια, θα υπήρχε κίνδυνος καταστρατηγήσεως των περιεχομένων στον τίτλο ΙΙ του κανονισμού 1408/71 κανόνων συγκρούσεως [5].

30. Όπως έχει ήδη αποφανθεί το Δικαστήριο σχετικά με τη δραστηριότητα του μη μισθωτού, η φράση «κανονικά» συνεπάγεται ότι το οικείο πρόσωπο ασκεί συνήθως «σημαντικές» δραστηριότητες στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους [6].

3 Βλ., ιδίως, απόφαση της 24ης Μαρτίου 1994, Van Poucke (C-71/93, EU:C:1994:120, σκέψη 22).

4 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 1995, Calle Grenzshop Andresen (C-425/93, EU:C:1995:37, σκέψη 13).

5 Ας σημειωθεί ότι με το άρθρο 13, παράγραφος 1, στοιχείο α′, του κανονισμού 883/2004 τροποποιείται ο κανόνας συγκρούσεως που αποτυπωνόταν προηγουμένως στο άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο β′, σημείο i, του κανονισμού 1408/71, διά της εισαγωγής της απαιτήσεως να ασκεί το πρόσωπο «ουσιώδες» μέρος της δραστηριότητας στο κράτος μέλος κατοικίας.

6 Απόφαση της 30ής Μαρτίου 2000, Banks κ.λπ. (C-178/97, EU:C:2000:169, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31. Η ερμηνεία αυτή δεν αναιρείται από την απόφαση στην υπόθεση Calle Grenzshop Andresen, στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η κατάσταση Δανού εργαζομένου, κατοικούντος στη Δανία και απασχολουμένου στη Γερμανία, ο οποίος ασκεί συνήθως αρκετές ώρες εβδομαδιαίως μέρος της δραστηριότητάς του στη Δανία, υπάγεται στο άρθρο 14, παράγραφος 2, στοιχείο β', σημείο i, του κανονισμού 1408/71 [7]. Το οικείο πρόσωπο εργαζόταν ως διευθυντής σε επιχείρηση εγκατεστημένη στη Γερμανία, πλησίον των γερμανοδανικών συνόρων και εργαζόταν επίσης στη Δανία, για λογαριασμό του εργοδότη του, για δέκα περίπου ώρες εβδομαδιαίως, εκτελώντας εργασίες συντονισμού και ελέγχου. Από την ανάλυση του γενικού εισαγγελέα C. O. Lenz συνάγεται σαφώς ότι στην περίπτωση εκείνη η δραστηριότητα που ασκείτο στο κράτος μέλος κατοικίας δεν μπορούσε να θεωρηθεί ασήμαντη [8].

32. Στην υπόθεση Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe, το Δικαστήριο έκρινε ότι, για να προσδιοριστεί αν ένα πρόσωπο πρέπει να θεωρηθεί ότι ασκεί «κανονικά» μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος δύο ή περισσότερων κρατών μελών, πρέπει να λαμβάνεται, μεταξύ άλλων, υπόψη το είδος της μισθωτής εργασίας, όπως αυτή ορίζεται στο συμβατικά έγγραφα, προκειμένου να εκτιμηθεί αν οι προβλεπόμενες δραστηριότητες εμπίπτουν στις μισθωτές δραστηριότητες, οι οποίες δεν κατανέμονται μόνο περιστασιακά στο έδαφος περισσοτέρων κρατών μελών, και επίσης να εκτιμάται η εργασία που όντως ασκήθηκε [9].

33. Από την παρατιθέμενη νομολογία συνάγεται ότι, για να προσδιοριστεί αν ένα πρόσωπο ασκεί «κανονικά» μισθωτή δραστηριότητα στο έδαφος ενός άλλου κράτους μέλους, για την εφαρμογή των άρθρων 13 και 14 του κανονισμού 1408/71, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η έκταση και η σημασία μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας, βάσει τόσο των συμβατικών εγγράφων όσο και της πράγματι παρεχόμενης από τον μισθωτό εργασίας.

34. Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ο χρόνος εργασίας που αντιστοιχεί στις δραστηριότητες του X στο κράτος μέλος της κατοικίας του καταλαμβάνει το 6,5 % του συνολικού χρόνου εργασίας κατά την επίμαχη περίοδο. Κατά τη γνώμη μου, η έκταση της εργασίας που όντως άσκησε στο Βέλγιο αποτελεί ισχυρή ένδειξη ότι οι δραστηριότητες αυτές είναι ασήμαντες σε σχέση με τη συνολική συμβατική σχέση ή, όπως προβάλλει η Επιτροπή, ότι ασκούνται απλώς και μόνον «περιστασιακώς», σε σχέση με το συντριπτικά μεγαλύτερο μέρος των εργασιακών καθηκόντων του.

35. Κατά τη γνώμη μου, η διάρκεια της εργασίας δεν είναι ο μόνος καθοριστικός παράγοντας. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλες περιστάσεις, όπως η φύση των δραστηριοτήτων και οι περιστάσεις υπό τις οποίες αυτές εκτελούνται [10].

36. Εν προκειμένω, οι δραστηριότητες του X στο Βέλγιο συνίσταντο σε περιστασιακές επισκέψεις σε πελάτες και, κυρίως, σε κατ' οίκον εργασία, χωρίς να υπάρχει ρητή συμφωνία με τον εργοδότη ή κάποιο πλάνο εργασίας.

37. Παρατηρώ ότι ένα από τα πλεονεκτήματα –ή, κατά άλλους, μια κατάρα– της ψηφιακής οικονομίας είναι ότι μπορεί να ζητηθεί από τον μισθωτή ή να του επιτραπεί να εκτελέσει μέρος των ανειλημμένων καθηκόντων γραφείου ενώ απουσιάζει από το γραφείο, ενδεχομένως, εργαζόμενος κατ' οίκον.

7 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 1995, Calle Grenzshop Andresen (C-425/93, EU:C:1995:37).

8 Απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 1995, Calle Grenzshop Andresen (C-425/93, EU:C:1995:37, σκέψη 15) και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα C. O. Lenz στην υπόθεση Calle Grenzshop Andresen (C-425/93, EU:C:1995:12, σημεία 28-33).

9 Απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2012, Format Urządzenia i Montaże Przemysłowe (C-115/11, EU:C:2012:606, σκέψεις 44-45).

10 Βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 12ης Ιουλίου 1973, Hakenberg (13/73, EU:C:1973:92, σκέψη 20) και προτάσεις του γενικού εισαγγελέα C. O. Lenz στην υπόθεση Calle Grenzshop Andresen (C-425/93, EU:C:1995:12, σημείο 32).

38. Η ιδιαιτερότητα μιας τέτοιας εργασιακής ρυθμίσεως έγκειται στο γεγονός ότι ενδεχομένως υπονομεύει την έννοια ενός συγκεκριμένου τόπου απασχολήσεως, ως κρίσιμου παράγοντα για τον καθορισμό του κράτους μέλους που εμφανίζει τον στενότερο σύνδεσμο με την εργασιακή σχέση. Ένα πρόσωπο μπορεί να πραγματοποιεί τηλεργασία μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή ή του τηλεφώνου της οικίας ή ενώ ταξιδεύει και αυτός ο τρόπος παροχής εργασίας μπορεί να καταλαμβάνει σημαντικό μέρος της μισθωτής δραστηριότητας. Το Δικαστήριο θα κληθεί στο μέλλον να κρίνει με ποιο τρόπο θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η περίσταση αυτή για τον καθορισμό της εφαρμοστέας νομοθεσίας κοινωνικής ασφαλίσεως.

39. Η εκτίμηση αυτή δεν αφορά την υπό κρίση υπόθεση, επειδή υπάρχουν άλλες ενδείξεις –ο μικρός όγκος εργασίας και η απουσία διαρθρωτικού πλάνου εργασίας στα συμβατικά έγγραφα– οι οποίες επίσης καταδεικνύουν τον περιθωριακό χαρακτήρα των δραστηριοτήτων του X στο κράτος μέλος της κατοικίας του.

40. Κατά τη γνώμη μου, για την εφαρμογή των άρθρων 13 και 14 του κανονισμού 1408/71, είναι προδήλως απρόσφορη η επίκληση μιας καταστάσεως όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, όπου η κατ' οίκον εργασία δεν αναφέρεται ρητώς στα συμβατικά έγγραφα, δεν συνιστά διαρθρωτικό πλάνο και επιπλέον καταλαμβάνει σχετικά μικρό ποσοστό του συνολικού χρόνου εργασίας.

41. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι δραστηριότητες που ασκούνται από έναν μισθωτό σε άλλο κράτος μέλος για λογαριασμό του ίδιου εργοδότη, οι οποίες καταλαμβάνουν περίπου το 6,5 % του χρόνου εργασίας και, επιπλέον, πραγματοποιούνται κυρίως κατ' οίκον, πρέπει να θεωρούνται περιθωριακές και δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την εφαρμογή των άρθρων 13 και 14 του κανονισμού 1408/71. Ως εκ τούτου, το πρόσωπο που βρίσκεται σε τέτοια κατάσταση πρέπει να θεωρείται ότι ασκεί κανονικά μισθωτή εργασία αποκλειστικά και μόνο σε ένα κράτος μέλος και ότι υπόκειται στη νομοθεσία που καθορίζεται από τον γενικό κανόνα συγκρούσεως που διαλαμβάνει το άρθρο 13, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού.

42. Παρατηρώ, επικουρικώς, ότι αυτή η εκτίμηση φαίνεται να επιρρωννύεται από την έννοια της «περιθωριακής δραστηριότητας», η οποία θεσπίστηκε με το άρθρο 14, παράγραφος 5, στοιχείο β', του κανονισμού 987/2009[11] και εξηγήθηκε στον πρακτικό οδηγό που εκπονήθηκε, υπό την αιγίδα της Επιτροπής, από τη διοικητική επιτροπή για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, προκειμένου να βοηθήσει τα εθνικά όργανα στην εφαρμογή των κανόνων συγκρούσεως του κανονισμού 883/2004[12].

43. Από τις διευκρινίσεις του πρακτικού οδηγού έπεται ότι οι «περιθωριακές» δραστηριότητες δεν λαμβάνονται υπόψη για τους κανόνες συγκρούσεως που αφορούν πρόσωπο που είναι μισθωτός ή μη μισθωτός σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Το πρόσωπο που ασκεί περιθωριακές δραστηριότητες σε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ασκεί «κανονικά» δραστηριότητα σε δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Επιπλέον, ως περιθωριακές χαρακτηρίζονται οι δραστηριότητες που ασκούνται σε μόνιμη βάση, αλλά είναι αμελητέες όσον αφορά τον χρόνο και την οικονομική απόδοση, προτείνοντας, ενδεικτικά, ότι δραστηριότητες που αντιστοιχούν σε λιγότερο από το 5 % του κανονικού χρόνου εργασίας του εργαζομένου και/ή σε λιγότερο από το 5 % του συνολικού εισοδήματός του θα πρέπει να θεωρούνται περιθωριακές δραστηριότητες. Επίσης, το κατά πόσον κάποιες δραστηριότητες είναι περιθωριακές προκύπτει από τη φύση τους, εάν για παράδειγμα πρόκειται για μη ανεξάρτητες δραστηριότητες ή δραστηριότητες που εκτελούνται κατ' οίκον.

11 Το άρθρο 14, παράγραφος 5, στοιχείο β', του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 (ΕΕ 2009, L 284, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 465/2012 (ΕΕ 2012, L 149, σ. 4), προβλέπει ως εξής: «5β. Περιθωριακές δραστηριότητες δεν λαμβάνονται υπόψη για τον σκοπό προσδιορισμού της εφαρμοστέας νομοθεσίας δυνάμει του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού […]».

12 Πρακτικός οδηγός της Επιτροπής, που εκδόθηκε τον Δεκέμβριο 2013, για την εφαρμοστέα νομοθεσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (ΕΟΧ) και την Ελβετία, σ. 27.

Πρόταση

44. Κατόπιν των ανωτέρω παρατηρήσεων, προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Hoge Raad der Nederlanden (Ανώτατο Δικαστήριο των Κάτω Χωρών) ως εξής:

Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, έχει την έννοια ότι, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, πρόσωπο με μισθωτή δραστηριότητα σε ένα κράτος μέλος και με τόπο κατοικίας σε ένα άλλο κράτος μέλος το οποίο κατά το επίμαχο έτος άσκησε μικρό μέρος των δραστηριοτήτων του για τον ίδιο εργοδότη –περίπου το 6,5 % του χρόνου εργασίας– στο δεύτερο κράτος μέλος, εργαζόμενο κυρίως κατ' οίκον, πρέπει να θεωρείται ότι, για την εφαρμογή των άρθρων 13 και 14 του κανονισμού αυτού, ασκεί μισθωτή δραστηριότητα αποκλειστικώς στο πρώτο κράτος μέλος.